

Dohled nad finančním trhem

Miroslav Singer

viceguvernér, Česká národní banka

Den otevřených dveří ČNB

12. června 2010

ČESKÁ **ČNB** NÁRODNÍ BANKA

- Historie dohledu nad finančním trhem a jeho integrace do ČNB
- Činnost ČNB jako integrovaného orgánu dohledu v ČR
- Spolupráce v rámci dohledu nad finančním trhem na mezinárodní úrovni v době krize
- Stav finančního sektoru v ČR

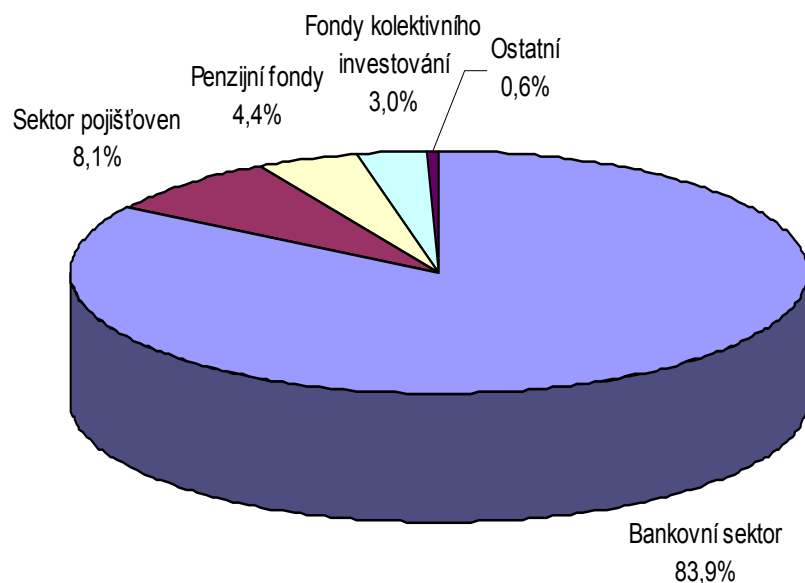
Historie dohledu nad finančním trhem a jeho integrace do ČNB

- Na začátku 90. let neexistovala ucelená představa o dohledu – vývoj byl evoluční a do značné míry spontánní
- Dohled se vyvíjel jako reakce na liberalizaci, privatizaci a další transformační kroky, jakož i na krize jednotlivých segmentů FT
- Během 90. let se vyvinul **sektorový** přístup:
 - ◆ ČNB (od roku 1990): dohled nad bankami
 - ◆ Komise pro cenné papíry (od 1998): kapitálový trh
 - ◆ Ministerstvo financí: pojišťovnictví a penzijní fondy
 - ◆ Úřad pro dohled nad družstevními záložnami (1997): kampaňky

Souběžná existence čtyř dohledových institucí se postupem času dostávala do rozporu s rostoucí propojeností jednotlivých sektorů finančního trhu

Struktura finančního trhu ČR dohlíženého ČNB podle výše aktiv

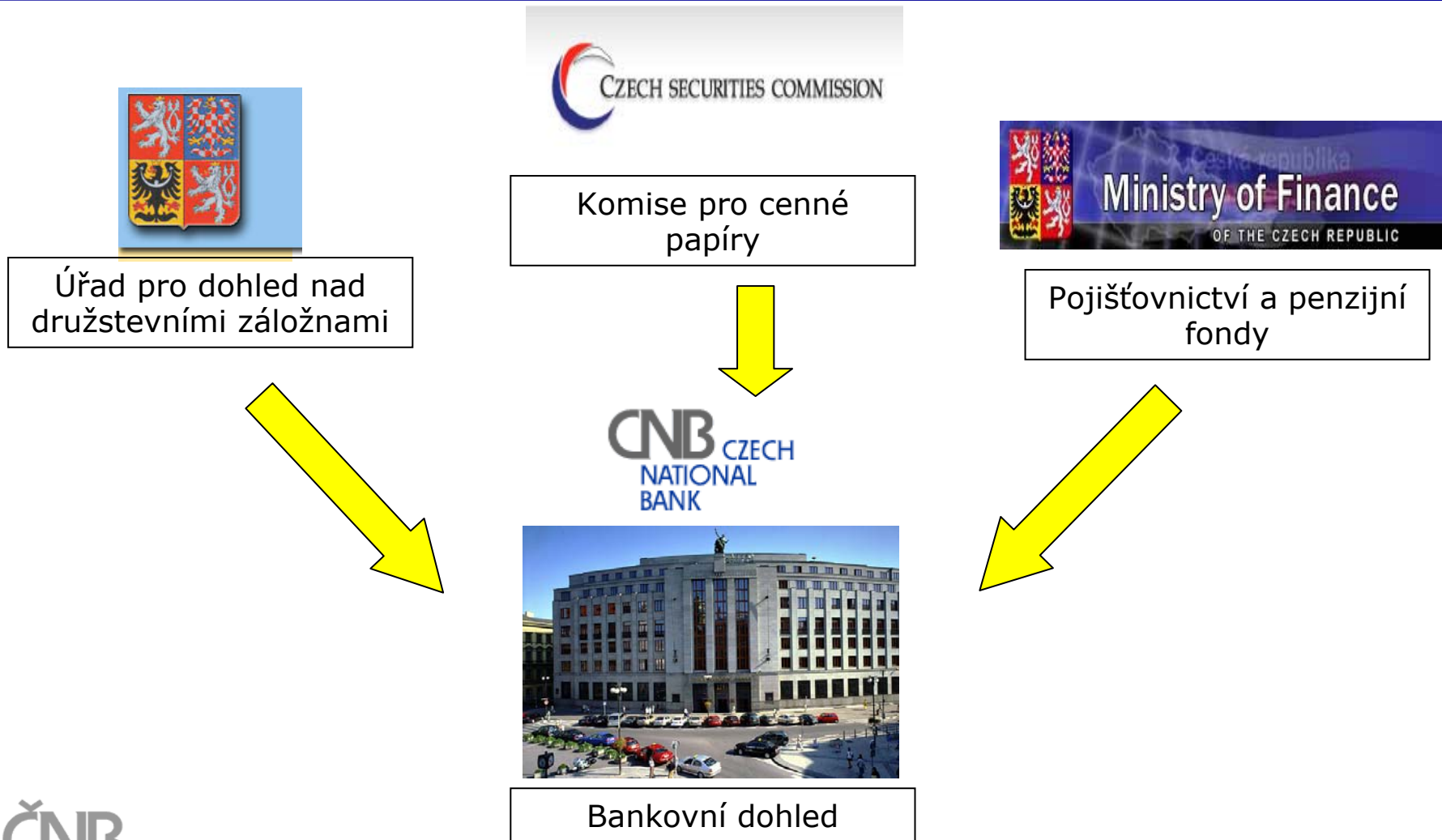
5

- Nedohlížené subjekty ze strany ČNB (leasingové a faktoringové společnosti, splátkový prodej apod.) nejsou v číslech zahrnuty; jejich váha by činila přibližně 10%
- Bankovní sektor zahrnuje též družstevní záložny (jejich podíl je však zanedbatelný)

Integrace dohledu: 1. fáze (2006)

6

1. fáze integrace

7

- Vznikly dvě nové sekce:
 - Sekce regulace a dohledu nad kapitálovým trhem (působnost pro celý kapitálový trh, nově včetně penzijních fondů kromě státního příspěvku)
 - Sekce regulace a dohledu nad pojišťovny (působnost pro pojišťovny, zajišťovny a také pro pojišťovací zprostředkovatele a samostatné likvidátory)
- Nad třemi dohledovými sekcemi měli gesci tři členové BR
- S příchodem dvou nových členů BR v listopadu 2006 přešla gesce nad všemi třemi sekcemi na VG M. Singera

- Zřízen k 1. dubnu 2006 v návaznosti na integraci dohledu
- Je poradním orgánem bankovní rady pro oblast dohledu nad FT (oprávněn předkládat stanoviska a doporučení)
- Sleduje a projednává:
 - obecné koncepce, strategie a přístupy k dohledu nad FT
 - významné nové trendy na FT, v jeho dohledu nebo regulaci
 - systémové otázky finančního trhu a výkonu dohledu nad ním, a to vnitrostátní i mezinárodní povahy
- Má 7 členů:
 - předseda, místopředseda a další člen výboru (zvolení rozpočtovým výborem Poslanecké sněmovny)
 - člen bankovní rady (jmenovaný a odvolávaný bankovní radou)
 - dva vedoucí zaměstnanci MF (jmenování ministrem financí)
 - finanční arbitr

2. fáze integrace dohledu (2008)

9

Sektorový model

1. ledna 2008

Funkcionální model

Výhody funkcionálního modelu organizace dohledu

10

- **Praktické a organizační sloučení** dohledů – zůstala zachovaná kontinuita finančního trhu
- **Zjednodušení vzájemné komunikace** (zvýšil se význam neformální komunikace a spolupráce na všech úrovních)
- **Přenos know-how prostřednictvím společných týmů** (finanční konglomerát, reporting, webové informace, databáze, výroční zprávy o činnosti dohledu, zprávy pro Výbor pro finanční trh, apod.)
- **Sbližování metodických postupů** (licenční praxe, dohled na místě, dohled na dálku, výkaznictví, analýzy, apod.)
- **Jednotný přístup ke „skládání účtů“** (pravidelné zprávy o činnosti jednotlivých dohledových sekcí pro BR, jejich společné projednávání)

Před přechodem k funkcionálnímu modelu byli manažeři sekcí zodpovědní „za sektor“ nikoliv „za celý finanční trh“ či „za jednotnost přístupu“; plnou působnost nad finančním sektorem tak měla pouze BR

Činnost ČNB jako integrovaného orgánu dohledu v ČR

Hlavní činnosti v oblasti dohledu nad finančním trhem

12

- Regulační činnost - legislativní změny v oblasti dohledu, spolupráce s MF
- Posilování stability a transparentnosti finančního trhu v návaznosti na evropskou legislativu
- Přímý dohled nad finančním trhem (dohled na dálku a kontroly na místě)
- Licenční a povolovací činnosti
- Ukládání opatření k nápravě a sankcí
- Dohled nad dodržováním pravidel ochrany spotřebitele
- Centrální registr úvěrů
- Mezinárodní spolupráce
- Shromažďování, zpracovávání a vyhodnocování informací k podpoře dohledu a informování veřejnosti o stavu a vývoji finančního trhu ČR

Podrobné informace o jednotlivých činnostech jsou obsaženy v pravidelné Zprávě o výkonu dohledu nad finančním trhem

- ČNB se účastní na novelizacích zákonů, včetně transpozice směrnic EU, např.:
 - ✓ zákona o bankách (doplnění nástrojů regulace pro krizové situace)
 - ✓ zákona o pojišťovnictví
 - ✓ zákona o penzijním připojištění
 - ✓ zákona o platebním styku
 - ✓ obchodního zákoníku
- Vydávání řady prováděcích předpisů k zákonům ve formě vyhlášek a opatření ČNB
- Účast ČNB na přípravách dalších změn v regulaci i na evropské úrovni

ČNB se významně podílí na procesu regulace finančního trhu: primární legislativa je v kompetenci MF, ČNB je odpovědná za sekundární legislativu

- Výkon přímého dohledu nad finančním trhem v rámci nového funkcionálního modelu především sestává z:
 - ✓ Dohledu na dálku (pomáhá vytvářet ucelený obraz o finanční situaci dohlížených subjektů)
 - ✓ Kontrol na místě (standardní a nezastupitelné nástroje výkonu dohledu)
 - ✓ Spolupráce s dohlíženými subjekty
- Další aktivity v oblasti vstupu na finanční trh a výstupu z něj:
 - ✓ Licenční, schvalovací a povolovací činnosti
 - ✓ Činnosti spojené s notifikacemi (tzv. jednotná licence)
 - ✓ Registrační činnosti
 - ✓ Sankční činnosti
 - ✓ Nestandardní činnosti

Nová struktura dohledu pozitivně přispěla ke zvládnutí finanční krize poskytnutím přesnějšího pohledu napříč sektory finančního trhu

Dohled nad dodržováním pravidel ochrany spotřebitele

15

- Na základě novely zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele a novely zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance byla ČNB v roce 2008 pověřena výkonem dohledu nad dodržováním zákazu nekalých obchodních praktik, zákazu diskriminace spotřebitele a dodržování povinností řádného informování o ceně služby u osob, které podléhají jejímu dohledu
- Informace o možných porušeních dohlížených právních předpisů jsou získávány zejména prostřednictvím podání spotřebitelů, sdružení pro ochranu spotřebitele a také při vlastní dohledové činnosti
- V roce 2009 šetřila ČNB 272 podání
 - ✓ 148 podání bylo uzavřeno, z toho 63 případů uzavřeno konstatováním o neoprávněnosti stížnosti ze strany spotřebitele
 - ✓ 40 % všech podání směřovalo do segmentu pojišťovnictví, 35 % podání se týkalo bank a stavebních spořitelén
- ČNB považuje za součást ochrany spotřebitele na finančním trhu rovněž finanční vzdělávání, ve kterém se v roce 2009 aktivně angažovala

ČNB je rovněž zodpovědná za dohled nad dodržováním
pravidel ochrany spotřebitele

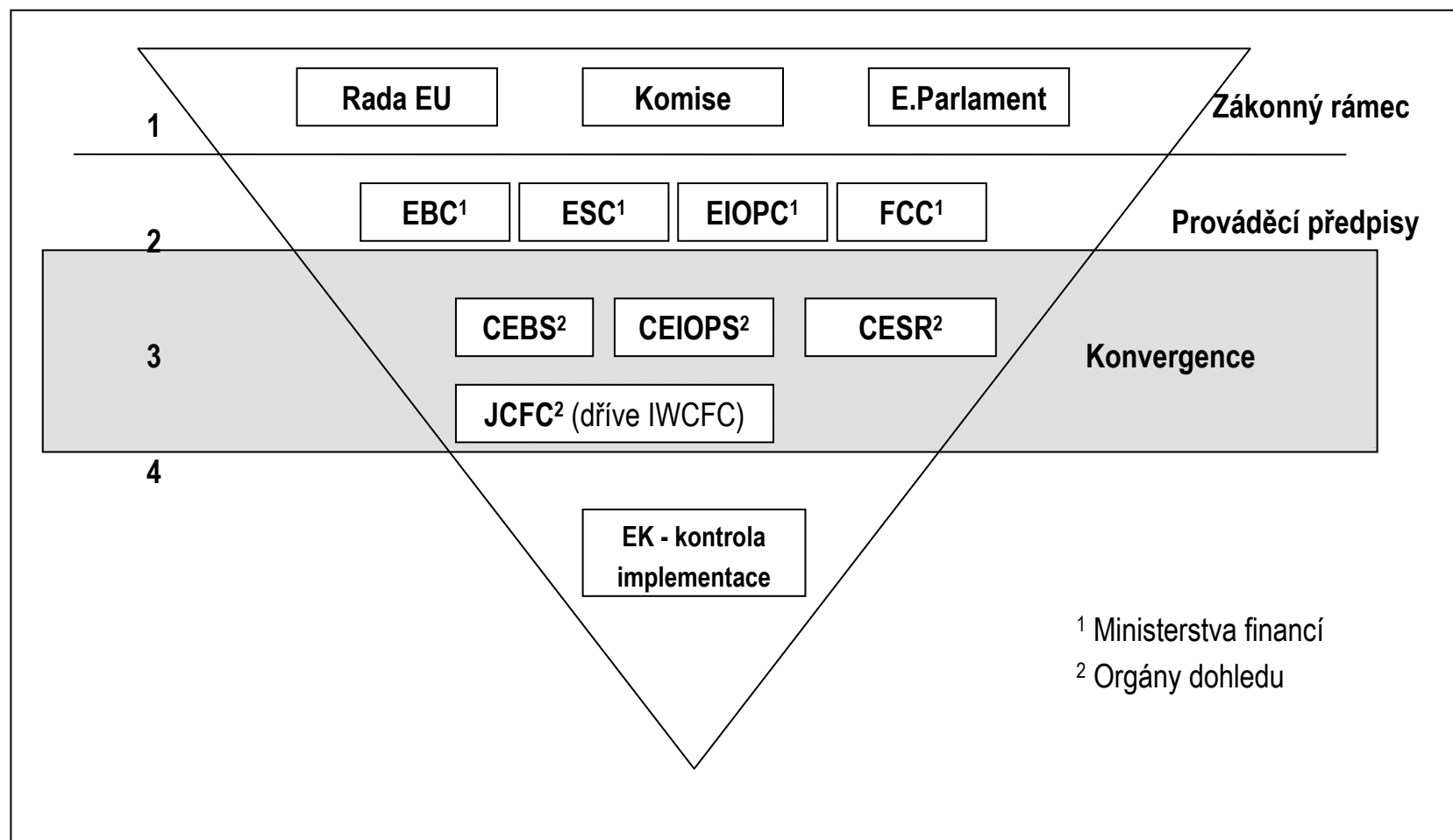
- Informační systém provozovaný ČNB od roku 2002
- Umožňuje bankám působícím na území ČR sdílet informace o úvěrovém zatížení a platební morálce klientů
- Počet evidovaných dlužníků je 497 726
- Počet uživatelů 2 194 (údaje ke konci roku 2009)
- Další etapa rozvoje CRÚ bude zaměřena na možnosti využití dat v rámci ČNB a především na mezinárodní výměnu dat
- Systém zlepšuje možnost identifikace problémových dlužníků

CRÚ je důležitým nástrojem, který banky využívají při řízení svých obchodních rizik

Spolupráce v rámci dohledu nad finančním trhem na mezinárodní úrovni v době krize

Spolupráce v rámci struktur EK: 4 úrovně Lamfalussyho struktury

18

ČNB je zastoupena v úrovni 3 především aktivní účastí ve výborech evropských orgánů dohledu a jejich pracovních skupinách

- 2. úroveň – gesce ministerstev financí, expertní role národní banky
 - ✓ Evropský bankovní výbor (EBC)
 - ✓ Evropský výbor pro cenné papíry (ESC)
 - ✓ Evropský výbor pro pojištění a zaměstnanecké penze (EIOPC)
 - ✓ Výbor pro finanční konglomeráty (FCC)
- 3. úroveň – dohledové výbory
 - ✓ Výbor evropských bankovních dohledů (CEBS)
 - ✓ Výbor evropských regulátorů cenných papírů (CESR)
 - ✓ Výbor evropských dohledových orgánů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění (CEIOPS)
 - ✓ Společný výbor pro finanční konglomeráty (JCFC)

Dopad krize na vývoj mezinárodní spolupráce v oblasti dohledu

20

- Finanční krize vedla k hledání jejích příčin a způsobů, jak krizím v budoucnu lépe čelit
- Byla vypracována tzv. de Larosièrova Zpráva (zveřejněna 25.2.2009)
- Zpráva byla přijata Evropskou komisí v březnu 2009
- Bylo navrženo vytvoření:
 - ◆ Rady pro systémová rizika při ECB
 - ◆ Evropského systému finančního dohledu
- Evropská komise použila zprávu jako koncepční východisko pro nové uspořádání evropského dohledu a pro své legislativní návrhy
- Nyní jsou návrhy o uspořádání evropského dohledu diskutovány v Evropském parlamentu

ČNB: místo přesného definování a pojmenování příčin krize se vytváří zdání, že více nadnárodní forma dohledu a regulace je zárukou proti opakování krize v budoucnu

Připravovaná struktura evropského dohledu

21

Obezřetnostní dohled na makro úrovni		
Evropská rada pro systémová rizika (ESRB)		
European Banking Authority - EBA	European Securities and Markets Authority - ESMA	Insurance and Occupational Pensions Authority - EIOPA
+ Národní dohledové orgány = Evropský systém orgánů dohledu nad finančním trhem (ESFS)		
Obezřetnostní dohled na mikro úrovni		

Navrhovaná struktura se snaží pokrývat rizika na makro úrovni i mikro úrovni

Aktuální změny v uspořádání dohledu na úrovni EU

22

- Evropský parlament aktuálně projednává návrhy změn v uspořádání dohledu nad finančním trhem na úrovni EU
- Připravováno je zřízení evropských dohledových orgánů dle jednotlivých sektorů – pro bankovníctví (EBA), pojišťovnictví a oblast zaměstnaneckých penzijních fondů (EIOPA) a pro cenné papíry a trhy (ESMA) a rovněž Evropské rady pro systémová rizika (ESRB), která by měla působit v rámci ECB
- ČNB nepodceňuje globální vývoj a vnímá vnější rizika
- ČNB nepodporuje přenos pravomocí na evropskou úroveň, neboť je i nadále zodpovědná za udržení finanční stability v ČR
- Podstatné je zachování rovnováhy mezi pravomocemi domovských a hostitelských orgánů dohledu a nerozdělení pravomocí od odpovědnosti

Pravomoc k rozhodování je potřeba zachovat tam, kde spočívá zodpovědnost za přijímaná rozhodnutí

Posilování stability a transparentnosti finančního trhu

23

- ČNB se účastní na přípravě strategií regulace finančních trhů v evropském i světovém rámci, v roce 2009 to byly:
 - ✓ Nový evropský rámec dohledu nad finančním trhem
 - ✓ Směrnice o kapitálových požadavcích CRD
 - ✓ Solventnost II
 - ✓ Regulace v oblasti kolektivního investování (UCITS IV)
 - ✓ Regulace ratingových agentur
- V mezinárodním kontextu se ČNB snaží bránit přijímání unáhlených změn se zásadními dopady na finanční trhy s cílem zachovat stabilitu regulačního prostředí a zabránit jeho deformaci

Na mezinárodních procesech k posilování stability a transparentnosti trhu se ČNB podílí již v počátečních fázích, v nichž je možné výslednou podobu regulací nejvíce ovlivnit

Další otevřená témata regulace na úrovni EU

24

- Rámec pro předcházení, včasnou reakci a řešení krizí finančního sektoru (ČNB se vyjadřuje zejména proti umožnění převodu aktiv v rámci finančních skupin na jiných než tržních principech)
- Připravován je Evropský záchranný fond a návrhy k harmonizaci systémů garancí vkladů a podobná schémata pro investiční a pojišťovací sektor
- Zavedení bankovní daně/poplatku na udržení finanční stability (z něho by se pak měla zejména financovat pomoc, kterou v době finanční krize poskytla řada zemí pro svůj domácí finanční sektor)
- Zákaz některých krátkých prodejů a zajišťovacích nástrojů úvěrového selhání (obchodování s těmito produkty však není prvotní příčinou zvýšené volatility na finančních trzích)
- Směrnice o správcích alternativních investičních fondů

Opatření ČNB pro lepší fungování finančního trhu a dohledu nad ním

25

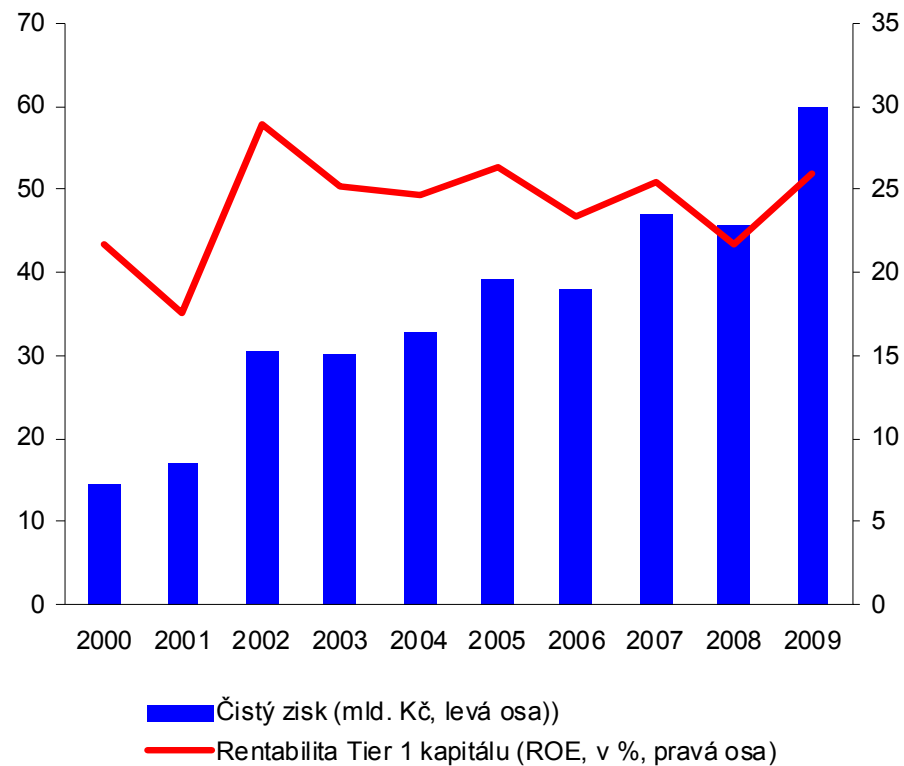
- Intenzivní monitoring finančního trhu ze strany ČNB
- Mimořádné nástroje na podporu likvidity mezibankovního trhu
- Intenzivní komunikace navenek (s cílem uvést na pravou míru různé dezinformace)
- Intenzivní komunikace s domovskými regulátory a těsnější mezinárodní spolupráce národních dohledů

Přijatá opatření zlepšila fungování finančního trhu; svým charakterem patřila k umírněným a dobře zacíleným

Stav finančního sektoru v ČR

Čistý zisk a rentabilita kapitálu (v mld. Kč v %)

27

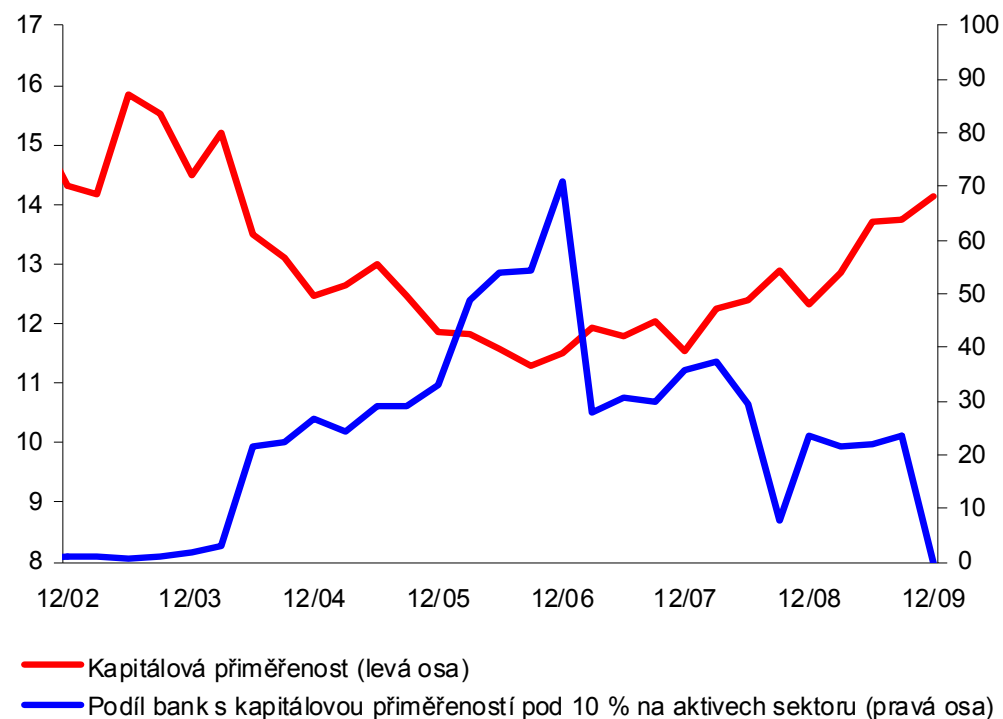
Pramen: ČNB

Čistý zisk v roce 2009 dosáhl rekordní hodnoty; rentabilita kapitálu se i v krizi udržuje na stabilní úrovni

Vývoj kapitálové přiměřenosti (v mld. Kč)

28

Pramen: ČNB

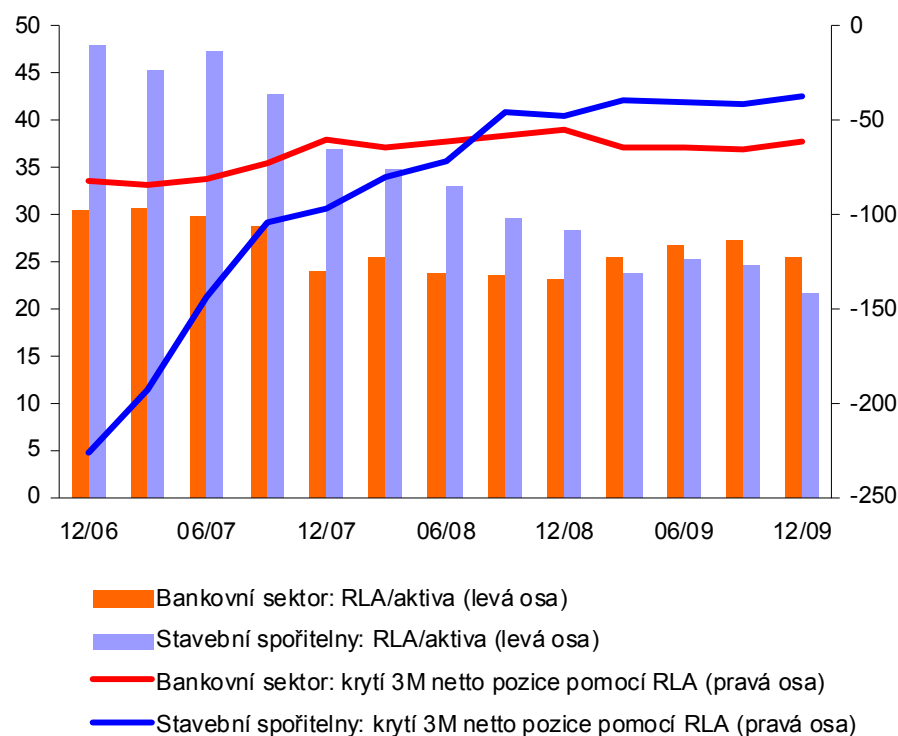
Pozn.: Aktiva sektoru = aktiva bank bez poboček zahraničních bank.

Bankovní sektor disponuje dostatečnou kapitálovou přiměřeností a kvalitním kapitálem

Likviditní situace v bankovním sektoru a stavebních spořitelnách (v %; RLA = rychle likvidní aktiva)

29

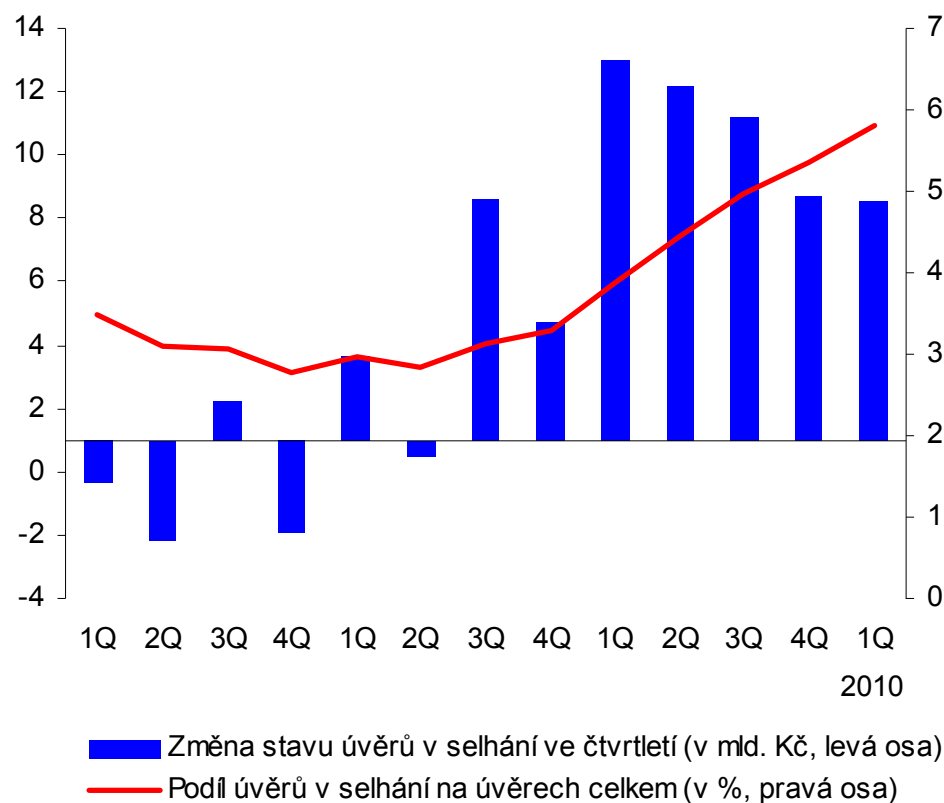
Pramen: ČNB

Likviditní situace bankovního sektoru je výborná

Nesplácené úvěry v českém bankovním sektoru (v % a mld Kč)

30

Zpomalení hospodářského růstu vedlo od poloviny roku 2008 k růstu podílu nesplácených úvěrů (5,8% v 1Q 2010)

- Domácí bankovní sektor má dostatek zdrojů, likvidity a kapitálu; je odolný vůči šokům a má silnou externí pozici
- Rizika budoucího vývoje:
 - ◆ Vývoj v zahraničí (oživení ve tvaru „W“)
 - ◆ Růst podílu úvěrů v selhání
 - ◆ Růst rizikové prémie ČR v souvislosti s nepříznivým vývojem veřejných financí
 - ◆ Nejasný dopad mezinárodních iniciativ v oblasti reformy regulačního rámce

Domácí bankovní sektor sám o sobě není zdrojem rizik

- Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem je podle zákona číslo 6/1993 Sb. o ČNB každoročně předkládána do 30. června k informaci Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě a následně zveřejněna
- Zpráva byla projednána Výborem pro finanční trh, který k ní připojil své vyjádření
- O práci ČNB a vývoji ekonomického prostředí se lze dočíst i v dalších souvisejících zprávách – Zpráva o finanční stabilitě, Zprávy o inflaci
- Česká verze Zprávy vychází tiskem a je zveřejněna na webových stránkách ČNB - www.cnb.cz/ Dohled nad finančním trhem/Souhrnné informace o finančním sektoru/ Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem
- Bude vydána a zveřejněna rovněž anglická verze Zprávy

Zpráva o výkonu dohledu komplexně informuje o oblasti dohledu nad finančním trhem

- Integrace dohledu a funkcionální model výkonu dohledu nad finančním trhem se v krizi velmi osvědčily
- Bankovní sektor, jako rozhodující část finančního trhu, zůstává ziskový a zdravý
- V regulaci finančního trhu přináší krize rozsáhlé aktivity v legislativní oblasti na evropské úrovni
- ČNB je přesvědčena o tom, že při strukturálních změnách evropského rámce dohledu je třeba zachovat rovnováhu mezi pravomocí a odpovědností

Děkuji za pozornost

34

Miroslav Singer
Česká národní banka
Na Příkopě 28
115 03 Prague 1

Miroslav.Singer@cnb.cz
Tel: (420) 224.412.008

Záložní slidy

- Kontroly na místě v roce 2009
 - ✓ v bankách proběhlo osm kontrol
 - ✓ v oblasti kapitálového trhu byla jedna kontrola u investiční společnosti ukončena a jedna probíhala, ukončeny byly tři kontroly u depozitářů, tři kontroly v penzijních fondech; v oblasti poskytovatelů investičních služeb bylo zahájeno šest kontrol
 - ✓ byla provedena jedna kontrola v pojišťovnách a ukončeny byly tři kontroly u pojišťovacích zprostředkovatelů
 - ✓ v oblasti devizového dohledu bylo provedeno 362 kontrol

Zjištěné nedostatky neohrožovaly přímo a významně existenci regulovaných subjektů

- Licenční, schvalovací a povolovací činnost
 - Sektor úvěrových institucí
 - ✓ 53 ukončených správních řízení
 - ✓ subjekty v sektoru: 16 bank, 5 stavebních spořitelen, 18 poboček zahraničních bank, 17 družstevních záložen
 - Sektor kolektivního investování a penzijních fondů
 - ✓ ukončeno 236 správních řízení
 - ✓ subjekty v sektoru: 22 investičních společností, 27 investičních fondů, 139 otevřených podílových fondů, 2 uzavřené podílové fondy, 10 penzijních fondů

- Sektor poskytovatelů investičních služeb
 - ✓ v roce 2009 ukončeno 558 správních řízení
 - ✓ subjekty v sektoru: 28 nebankovních obchodníků s CP, 11 bankovních OCP
- Sektor pojišťoven
 - ✓ v roce 2009 ukončeno 110 správních řízení
 - ✓ subjekty v sektoru: 35 tuzemských pojišťoven, 16 poboček pojišťoven z EHP, 1 zajišťovna, 1 pobočka pojišťovny ze třetí země
- Emise cenných papírů a regulované trhy
 - ✓ v roce 2009 ukončeno 119 správních řízení
 - ✓ 61 emitentů kótovaných CP (z toho 17 zahraničních), 3 organizátoři regulovaného trhu, 3 vypořádací systémy

Licenční proces subjektů z různých sektorů finančního trhu probíhá v návaznosti na funkcionální model podle jednotných pravidel

- Notifikace – režim jednotné licence
 - ✓ vstup ČR do EU otevřel tuzemský finanční trh dalším subjektům, které mohou využívat svobodu volného pohybu služeb na základě jednotné licence tzv. evropského pasu
 - ✓ stav notifikace na konci roku 2009: 275 bank, 614 pojišťoven, 1 457 fondů, 49 investičních společností a 958 poskytovatelů investičních služeb
- Sankční činnost
 - ✓ prošetřování podnětů a rozhodování o zahájení správního řízení
 - ✓ vedení správních řízení v prvním stupni
 - ✓ přijímání opatření k nápravě, odejímání povolení či rušení registrací
 - ✓ v roce 2009 pravomocně ukončeno 62 správních řízení; pravomocně uloženy pokuty v celkové výši 18 mil. Kč

Notifikující subjekty poskytující služby na domácím finančním trhu zvyšují konkurenci na tuzemském trhu

- Nestandardní činnosti
 - ✓ monitorování průběhu likvidací subjektů finančního trhu na základě zákonné informační povinnosti subjektů v likvidaci a ad-hoc vyžádaných informací
 - ✓ vedení seznamů likvidátorů a nucených správců a jejich jmenování v konkrétních případech
 - ✓ v roce 2009 byly vymazány z obchodního rejstříku tři banky, pět družstevních záložen, dvě pojišťovny, jeden penzijní fond a tři investiční fondy
 - ✓ pokračuje činnost ČNB v řešení závažných případů ukončení činnosti subjektů v minulosti

Důsledným sledováním likvidací ČNB napomáhá zvyšovat transparentnost finančního trhu pro jeho účastníky